

## YABANCI ÜLKE VATANDAŞI TUTUKLULARIN TEMEL İNSAN HAKLARI

### Bilgi

1. Tutuklanma anında ve gözaltının veya tutukluluğun başlangıcında ya da hemen sonrasında anladığı bir dilde kendi haklarına ve bu haklardan nasıl yararlanabileceğine dair bilgi alma hakkı. (UN Principles 13-14, CoE Police 55)
2. Tutuklanma ve suçlanma gerekçeleri hakkında, tutuklunun anlayabileceği bir dilde bilgilendirilme hakkı. (ICCPR 14.3, UN Principles 10, EU2012 6)
3. Gözaltıyla ilgili kendi seçimleri konusunda kişiyi bilgilendirme hakkı. (UN Principle 16.1, CoE FNP 15.2, CoE Police 57, EU2012 4.2 c)
4. Cezaevi kuralları ile tutukluların hakları ve görevleri konusunda tutuklunun anlayabildiği bir dilde bilgi alma hakkı. (UN Rec 4, SMR 54-55, EPR 30.1, CoE FNP 15.1)
5. Konsolosluk hizmetleri hakkında bilgilendirilme, konsolosluk yetkilileriyle irtibat kurma, ziyaretçi kabul etme ve konsolosluk yardımı alma hakkı. (VCCR 36.1 b-c UN Principles 16.2, UN Res (e), UN Rec 4, SMR 62, CAT 6.3, EU Charter 46, EPR 37.1, CoE FNP 24)
6. Menşe ülkesine transfer imkanları hakkında bilgilendirilme hakkı. (EPR 37.5, CoE FNP 15.3, CoE Transfer 4.1, EU909JHA 6.4)

### Adil yargılanma

7. Etkili bir çözüm ve adil yargılanma hakkı. Suçlanan herkes, yasalara göre suçluluğu kanıtlanıncaya kadar masum kabul edilecektir. (ICCPR 14, UDHR10-11.1, ECHR 6, EU Charter 46-47)
8. Ceza işlemlerinde hukuki yardım alma hakkı. (ICCPR 14.3 d, SMR 61, UN Principles 17-18, EPR 23, CoE FNP 21)
9. Tutuklu, mahkemede kullanılan dili anlayamadığında veya konuşamadığında sözlü tercümandan ücretsiz yardım alma hakkı. (ICCPR 14.3 f, UN Principles 14, UN Res (c))
10. Mahkeme nezdinde eşit olma ve uygunsuz bir gecikme olmaksızın yargılanma hakkı. (ICCPR 14.1, 14.3 c)
11. Adli veya başka bir yetkili adaletin yerine getirilmesi adına aksi yönde karar vermedikçe duruşma derdest iken serbest bırakılma hakkı. (UN Principle 39, CoE FNP 5)
12. Diğer sanıklarla aynı türlerde nezaret-dışı yaptırımlar ve tedbirler için değerlendirilme hakkı. (UN Rec 2, UN Res (d), CoE FNP 4, 14.1)
13. Sadece yabancı ülke vatandaşı olduğu için daha ciddi nezaret cezalarına veya daha kötü hapis şartlarına tabi tutulmama hakkı. (UN Res (b))

14. Erken salıverilme konusunda bütünüyle değerlendirilme hakkı. (CoE FNP 6)

#### **Muamele**

15. İnsanilik ve doğal insan onuruna saygı içinde muamele görme hakkı. (ICCPR 10.1, UDHR 5, SMR 1, CAT 1-2, UN Basic Principles 1, ECHR 3, EU Charter 4, EPR 1)

16. İşkenceden veya insanlık dışı, küçük düşürücü muameleden veya cezalandırmadan korunma hakkı. (ICCPR 7, UDHR 5, CAT 7, ECHR 3, EU Charter 4)

17. Yabancı ülke vatandaşlarının özel durumunu ve bireysel ihtiyaçlarını göz önünde bulunduran bir biçimde muamele görme hakkı. (CoE FNP 3)

18. (Ulusal köken ve dil gibi esaslar da dahil olmak üzere) Aleyhte ayrımcılık görmeme ve ayrımcılığa karşı etkili koruma alma hakkı. (ICCPR 26, UDHR 7, SMR 2, UN Principles 5, UN Basic Principle 2, EU Charter 21-22, EPR 13, CoE FNP 7)

19. Diğer tutuklulara sunulanlarla aynı sağlık hizmetlerini ve tedavi programlarını kullanabilme hakkı. (EU Charter 35, CoE FNP 31)

20. Düşünce, bilinç ve din özgürlüğü ve bunları ibadetlerinde ve dini uygulamalarında gösterme özgürlüğü. (ICCPR 18.1, UDHR 18, SMR 65-66, UN Basic Principles 3, UN Rec 3, EU Charter 10.1, EPR 29, CoE FNP 30)

21. Tutuklunun kültürel veya dini hassasiyetlerini rahatsız etmeyecek biçimde kıyafet giyme ve kişisel hijyen sağlama ve kültürel ve dini gereklilikleri göz önünde bulunduracak şekilde yiyecek alma hakkı. (UN Rec 4, CoE FNP 18,19)

22. Kendi gizlilik haline, aile yaşantısına ve iletişimine karşı hiçbir hukuk dışı müdahale görmeme ve ailesiyle ve arkadaşlarıyla düzenli aralıklarla (ziyaretler de dahil) irtibat kurma hakkı. (ICCPR 17, UDHR 12, SMR 58, UN Rec 5, EU Charter 7, EPR 24, CoE FNP 22)

23. Cezaevindeyken sözlü ve yazılı tercüme imkanlarına erişim hakkı ve iletişimi kolaylaştırması için bir dili öğrenme imkanı. (SMR 61.2, EPR 38.3, CoE FNP 8, 29.1)

24. Ev sahibi ülke vatandaşlarıyla aynı eğitim, iş ve mesleki eğitim imkanlarını kullanabilme hakkı. (UN Rec 1, SMR 4.2, 71, EPR 26, 28, CoE FNP 27.1, 29)

25. Cezaevi merkezi yönetimine, adli makamlara veya başka herhangi bir uygun yetkiliye onaylı kanallar üzerinden sansürlü olarak talep veya şikayette bulunabilme hakkı. (SMR 56, UN Rec 4, EPR 70)

#### **Nakil**

26. Toplum hayatına dönüşe hazırlanacak şekilde ıslah ve sosyal rehabilitasyon amaçlı muamele görme hakkı. (ICCPR 10.3, SMR 4, EPR 6, 107, CoE FNP 9, 29.2, 35)

27. Salıverilmenin ardından hukuki statüleri ve durumları hakkında mümkün olan en kısa zamanda bilgilendirilme hakkı. (CoE FNP 35.2 a)

28. Ölüm cezasına, işkenceye veya başka bir insanlık dışı veya küçük düşürücü muameleye veya cezaya maruz kalma riskinin ciddi boyutta bulunduğu bir Devlete ihraç edilmekten, iade edilmekten ('geri gönderilme') veya sınır dışı edilmekten korunma hakkı. (UDHR 14, CAT 3, EU Charter 19.2)

29. Başka bir ülkeye nakil konusunda tutuklunun rızasını alma ve yeniden topluma entegrasyonunu sağlama hakkı. (UN Transfer 1, CoE Transfer 4, CoE FNP 10)

30. Salıverilmenin ardından nakil konusunda yardım ve destek almak için harici kurumlarla ilişkiye geçme hakkı. (SMR 107-108, 81, EPR 107, CoE FNP 37, CoE Probation 64)

#### **Birleşmiş Milletler**

- İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi (UDHR)
- Medeni ve Siyasi Haklar Uluslararası Sözleşmesi (ICCPR)
- BM İşkenceye Karşı Sözleşme (CAT)
- Tutuklulara Karşı Muamelenin Standart Asgari Kuralları (SMR Mandela Rules)
- Konsolosluk İlişkileri Hakkında Viyana Sözleşmesi (VCCR)
- Yabancı Tutukluların Nakli Konusunda Model Sözleşme (UN Transfer)
- Tutukluların Muamelesinde BM Temel İlkeleri (UN Basic Principles)
- Herhangi Bir Biçimde Gözaltında Tutulan veya Hapsedilen Kişilerin Korunması için BM İlkeler Bütünü (UN Principles)
- Yabancı Tutukluların Muamelesi hakkında Tavsiye Kararları (UN Rec)
- Ceza takibatında yabancı ülke vatandaşlarının statüsü hakkında 1998/22 sayılı BM Kararı (UN Res)

#### **Avrupa Konseyi**

- Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi (ECHR)
- Avrupa Cezaevi Kuralları (EPR)
- Yabancı Tutuklular hakkında (2012)12 sayılı Tavsiye Kararı (CoE FNP)
- Hüküm Giymiş Kişilerin Nakline Dair Sözleşme (CoE Transfer)
- Şartlı Tahliye Kuralları hakkında CM/REC(2010)1 sayılı Tavsiye Kararı (CoE Probation)
- Avrupa Polis Meslek Kuralları hakkında Rec(2001)10 sayılı Tavsiye Kararı (CoE Politics)

#### **Avrupa Birliği**

- Avrupa Birliği Temel Haklar Bildirgesi (EU Charter)
- 2008/909/JHA sayılı Konsey Çerçeve Kararı (EU909HJHA)
- Ceza takibatında sözlü ve yazılı tercüme hakkına dair 2010/64 sayılı Yönerge (EU2010)
- Ceza takibatında bilgilendirme hakkına dair 2012/13 sayılı Yönerge (EU2010)

KAYNAK: [www.prisonwatch.org](http://www.prisonwatch.org)